

**REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNO IZBORNO POVJERENSTVO
REPUBLIKE HRVATSKE**

KLASA: 012-02/24-01/37

URBROJ: 507-03/05-24-10

Zagreb, 21. studenoga 2024.

Na osnovi članka 22. stavka 1. točke 2. i članka 24. stavka 5. Zakona o izboru predsjednika Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 22/92, 42/92, 71/97, 69/04, 99/04, 44/06, 24/11 i 128/14) Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske (dalje: Državno izborno povjerenstvo) na sjednici održanoj 21. studenoga 2024. donijelo je

**OBVEZATNE UPUTE BROJ P VIII
O PRAVIMA I DUŽNOSTIMA PROMATRAČA**

1. PRAVO PROMATRANJA IZBORA

1.1. Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači kandidata za predsjednika Republike Hrvatske (dalje: promatrači kandidata),
- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidata za predsjednika Republike Hrvatske (dalje: promatrači političkih stranaka),
- promatrači birača koji su predložili kandidata za predsjednika Republike Hrvatske (dalje: promatrači birača),
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koje djeluju na području neovisnog promatranja izbornih postupaka odnosno promicanja ljudskih i građanskih prava (dalje: promatrači nevladinih udruga) i
- promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj, diplomatsko-konzularnih predstavništava u Republici Hrvatskoj, međunarodnih udruženja izbornih tijela te izbornih tijela iz drugih država (dalje: strani promatrači).

1.2. Promatrač ne smije biti kandidat na izborima niti član izbornog tijela.

2. IZBORNA TIJELA

Izborna tijela čiji su rad ovlašteni promatrati promatrači iz točke 1. ovih Obvezatnih uputa su:

- Državno izborno povjerenstvo,
- općinska i gradska izborna povjerenstva odnosno Gradsko izborno povjerenstvo Grada Zagreba i
- birački odbori.

3. DOZVOLA ZA PROMATRANJE

3.1. Promatrači kandidata, političkih stranaka i birača

Kandidat na izborima za predsjednika Republike Hrvatske, politička stranka registrirana u Republici Hrvatskoj koja je predložila kandidata za predsjednika Republike Hrvatske i birač predlagatelj koji je potpisao prijedlog kandidata za predsjednika Republike Hrvatske kao ovlašteni podnosiitelji zahtjeva, podnose zahtjeve za izdavanje dozvole za promatranje rada:

- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora gradskim izbornim povjerenstvima u sjedištima županija na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori i to gradskim izbornim povjerenstvima gradova: **Siska, Karlovca, Varaždina, Koprivnice, Bjelovara, Rijeke, Gospića, Virovitice, Požege, Slavonskog Broda, Zadra, Osijeka, Šibenika, Vukovara, Splita, Pazina, Dubrovnika i Čakovca,**
- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora na području Zagrebačke županije na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Velike Gorice,**
- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora na području Krapinsko-zagorske županije na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Zlatara,**
- Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora na području Grada Zagreba **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Zagreba** (dalje: nadležna gradska izborna povjerenstva),
- Državnog izbornog povjerenstva **Državnom izbornom povjerenstvu i**
- biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu **Državnom izbornom povjerenstvu.**

Zahtjevi za promatranje rada općinskih i gradskih izbornih povjerenstava odnosno Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora podnose se putem elektroničke pošte nadležnim gradskim izbornim povjerenstvima od dana objave liste kandidata **do najkasnije 5 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 23. prosinca 2024. do 24:00 sata.**

Zahtjevi za promatranje rada Državnog izbornog povjerenstva, kao i zahtjevi za promatranje rada biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu podnose se putem elektroničke pošte Državnom izbornom povjerenstvu od dana objave liste kandidata **do najkasnije 5 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 23. prosinca 2024. do 24:00 sata.**

Obrasci zahtjeva za promatranje rada izbornih tijela, kao i adrese elektroničke pošte nadležnih gradskih izbornih povjerenstava bit će dostupni na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr. Adresa elektroničke pošte Državnog izbornog povjerenstva je dip@izbori.hr.

Nadležno gradsko izorno povjerenstvo, odnosno Državno izorno povjerenstvo odobrava promatranje rada izbornih tijela rješenjem.

Nakon što kandidat, politička stranka odnosno birači koji su predložili kandidata dobiju dozvolu za promatranje, popis promatrača sastavlja se i dostavlja putem Aplikacije za unos promatrača (dalje: Aplikacija), o čijem korištenju će Državno izorno povjerenstvo izdati posebnu tehničku uputu.

Popis promatrača bit će objavljen na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Korisničko ime i lozinku za pristup Aplikaciji ovlaštenoj osobi dostavit će nadležno gradsko izorno povjerenstvo, odnosno Državno izorno povjerenstvo.

Rok za unos podataka o promatračima u Aplikaciju ističe **3 dana prije dana održavanja izbora, odnosno 25. prosinca 2024. u 24:00 sata.**

Svojstvo promatrača dokazuje se službenom iskaznicom.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada općinskih i gradskih izbornih povjerenstava odnosno Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora izdaje nadležno gradsko izorno povjerenstvo, a uručuje birački odbor.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada Državnog izbornog povjerenstva izdaje i uručuje Državno izorno povjerenstvo.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu izdaje Državno izorno povjerenstvo, a promatračima će uručiti birački odbori u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske.

3.2. Promatrači nevladinih udruga

Nevladine udruge mogu podnijeti zahtjeve za izdavanje dozvole za promatranje rada:

- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora gradskim izbornim povjerenstvima u sjedištima županija na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori i to gradskim izbornim povjerenstvima gradova: **Siska, Karlovca, Varaždina, Koprivnice, Bjelovara, Rijeke, Gospića, Virovitice, Požege, Slavonskog Broda, Zadra, Osijeka, Šibenika, Vukovara, Splita, Pazina, Dubrovnika i Čakovca,**
- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora na području Zagrebačke županije na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Velike Gorice,**

- općinskih i gradskih izbornih povjerenstava i biračkih odbora na području Krapinsko-zagorske županije na području koje županije se namjeravaju promatrati izbori **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Zlatara**,
- Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora na području Grada Zagreba **Gradskom izbornom povjerenstvu Grada Zagreba** (dalje: nadležna gradska izborna povjerenstva),
- Državnog izbornog povjerenstva **Državnom izbornom povjerenstvu i**
- biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu **Državnom izbornom povjerenstvu**.

Nadležno gradsko izborna povjerenstvo odnosno Državno izborna povjerenstvo dozvolit će promatranje rada izbornih tijela svim udrugama koje su registrirane u Republici Hrvatskoj kao udruge koje djeluju na području neovisnog promatranja izbora i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava.

Zahtjevi za promatranje rada općinskih i gradskih izbornih povjerenstava odnosno Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora podnose se putem elektroničke pošte nadležnim gradskim izbornim povjerenstvima od dana raspisivanja izbora **do najkasnije 5 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 23. prosinca 2024. do 24:00 sata.**

Zahtjevi za promatranje rada Državnog izbornog povjerenstva, kao i zahtjevi za promatranje rada biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu podnose se putem elektroničke pošte Državnom izbornom povjerenstvu od dana raspisivanja izbora **do najkasnije 5 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 23. prosinca 2024. do 24:00 sata.**

Obrasci zahtjeva za promatranje rada izbornih tijela, kao i adrese elektroničke pošte nadležnih gradskih izbornih povjerenstava bit će dostupni na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr. Adresa elektroničke pošte Državnog izbornog povjerenstva je dip@izbori.hr.

Nadležno gradsko izborna povjerenstvo, odnosno Državno izborna povjerenstvo odobrava promatranje rada izbornih tijela rješenjem.

Nakon što se odobri promatranje izbora nevladinoj udruzi, popis promatrača sastavlja se i dostavlja putem Aplikacije za unos promatrača (dalje: Aplikacija), o čijem korištenju će Državno izborna povjerenstvo izdati posebnu tehničku uputu.

Popis promatrača bit će objavljen na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Korisničko ime i lozinku za pristup Aplikaciji ovlaštenoj osobi dostavit će nadležno gradsko izborna povjerenstvo, odnosno Državno izborna povjerenstvo.

Rok za unos podataka o promatračima u Aplikaciju ističe **3 dana prije dana održavanja izbora, odnosno 25. prosinca 2024. u 24:00 sata.**

Svojstvo promatrača dokazuje se službenom iskaznicom.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada općinskih i gradskih izbornih povjerenstava odnosno Gradskog izbornog povjerenstva Grada Zagreba i biračkih odbora izdaje nadležno gradsko izborna povjerenstvo, a uručuje birački odbor.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada Državnog izbornog povjerenstva izdaje i uručuje Državno izborno povjerenstvo.

Službenu iskaznicu promatraču za promatranje rada biračkih odbora na biračkim mjestima u inozemstvu izdaje Državno izborno povjerenstvo, a promatračima će uručiti birački odbori u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske.

3.3. Strani promatrači

Promatrači međunarodnih organizacija koje djeluju u Republici Hrvatskoj, promatrači diplomatsko-konzularnih predstavništava u Republici Hrvatskoj, međunarodnih udruženja izbornih tijela te promatrači izbornih tijela iz drugih država (dalje: strani promatrači) mogu podnijeti **Državnom izbornom povjerenstvu** zahtjev za promatranje rada izbornih tijela, od dana raspisivanja izbora **do najkasnije 5 dana prije dana održavanja izbora, odnosno do 23. prosinca 2024. do 24:00 sata.**

Obrazac zahtjeva za promatranje bit će dostupan na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Državno izborno povjerenstvo odobrava promatranje izbora, te promatraču izdaje i uručuje službenu iskaznicu.

4. PRAVA I OBVEZE PROMATRAČA

Pravo promatranja izbora obuhvaća promatranje cjelokupnog izbornog postupka, a osobito glasovanje, rad izbornih tijela i uvid u cjelokupni izborni materijal, osim izvadaka iz popisa birača te potvrda na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju.

Promatrač ima pravo:

- nazočiti radu izbornog tijela te upozoravati na uočene nepravilnosti
- tražiti presliku ili prijepis zapisnika o radu izbornog tijela čiji je rad promatrao
- nazočiti primopredaji izbornog materijala
- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora
- stavljati obrazložene primjedbe na rad izbornog tijela u zapisnik o radu izbornog tijela ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad izbornog tijela
- izvršiti uvid u izborni materijal sve do proglašenja konačnih rezultata izbora, osim izvadaka iz popisa birača i potvrda na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora.

Promatrač je dužan prilikom dolaska na biračko mjesto ili u sjedište izbornog povjerenstva koje će promatrati predložiti službenu iskaznicu i javnu ispravu na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača.

Prije nego što promatraču dozvoli promatranje rada biračkog odbora predsjednik ili zamjenik predsjednika biračkog odbora će zatražiti od promatrača na uvid javnu ispravu na osnovi koje se može nedvojbeno utvrditi identitet promatrača te podatak o tome za koga promatrač promatra izbore i provjeriti nalazi li se promatrač na popisu promatrača koji je dostavljen na biračko mjesto.

Ako se promatrač nalazi na popisu promatrača član biračkog odbora uručit će mu službenu iskaznicu i dozvoliti promatranje izbora.

Promatrač je dužan imati vidljivo istaknutu službenu iskaznicu cijelo vrijeme promatranja izbora.

Promatraču nije dopušteno:

- ometati rad izbornog tijela
- fotografiranje, tonsko ili filmsko snimanje biračkog mjesta i rada izbornog tijela, a osobito fotografiranje izvadaka iz popisa birača i potvrda na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju te glasačkih listića na biračkom mjestu prilikom glasovanja, odnosno utvrđivanja rezultata glasovanja
- za vrijeme promatranja rada biračkog odbora odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan ga je uputiti na predsjednika, zamjenika predsjednika ili člana biračkog odbora
- vršiti uvid u izvatke iz popisa birača i potvrde na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju
- nositi bilo kakve oznake političkih stranaka ili kandidata ili nevladinih udruga koje promatraju izbore, fotografije kandidata ili druge promidžbene materijale te na bilo koji drugi način utjecati na birače.

5. OVLASTI IZBORNIH TIJELA PREMA PROMATRAČIMA

Izborna tijela dužna su promatračima navedenim u točki 1. ovih Obvezatnih uputa omogućiti promatranje i praćenje svog rada.

Izorno tijelo čiji rad se promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako nedostatak prostora ili drugi razlozi ne dopuštaju istovremeno promatranje svim promatračima, na način da se kandidatima, političkim strankama koje su predložile kandidate, biračima koji su predložili kandidate, nevladinim udrugama i stranim promatračima mora omogućiti da imaju najmanje po jednog promatrača na biračkom mjestu i/ili pri izbornom tijelu.

Predsjednik izbornog tijela usmeno će opomenuti promatrača koji ometa rad izbornog tijela, a ako promatrač unatoč opomeni nastavi s ometanjem, predsjednik izbornog tijela ovlašten je naložiti njegovo udaljavanje.

Predsjednik biračkog odbora dužan je i ovlašten osigurati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja, vodeći računa o tome da se glasovanje provodi neometano, uz puno poštivanje tajnosti glasovanja i sigurnosti birača, kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta. Ako je to nužno radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije.

6. OBJAVA I STUPANJE NA SNAGU

Ove Obvezatne upute objavit će se u "Narodnim novinama", a stupaju na snagu 28. studenoga 2024.

Ove Obvezatne upute objavljuju se i na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Napomena:

Izrazi u ovim Obvezatnim uputama koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod bez obzira u kojem su rodu navedeni.